

Nr 189.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående viss ändring av bestämmelserna angående tilläggsavvittring i Västerbottens läns lappmark; given Stockholms slott den 10 mars 1923.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, inhämta riksdagens yttrande över bilagda förslag till kungörelse rörande vissa ändringar i kungörelsen den 30 december 1916 (nr 603) angående tilläggsavvittring i vissa delar av Västerbottens läns lappmark.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Sven Linders.

Förslag

till

kungörelse

om ändrad lydelse av 4 och 23 §§ av kungörelsen den 30 december 1916 (nr 603) angående tilläggsavvittring i vissa delar av Västerbottens läns lappmark.

Härigenom förordnas, att 4 och 23 §§ i kungörelsen den 30 december 1916 angående tilläggsavvittring i vissa delar av Västerbottens läns lappmark skola i nedan angivna delar erhålla följande ändrade lydelse.

4 §.

Då laga kraft ägande utslag rörande den pågående allmänna avvittringen föreligger, skall beträffande varje inom avvittringslagen belägen och ej under kronans omedelbara disposition stående fastighet, som fått sig tillagda en eller flera under stadgandet i 1 § inbegripna slätterängar, så snart ske kan genom särskild avvittringsnämnd undersökas, huruvida och på vad sätt lämpligen kan företagas odling, som, med beräkning av en årlig höskörd av lägst ettusenfemhundra kilogram och högst tretusen kilogram för varje hektar odlad jord, kan i avkastning lämna samma myckenhet hö, som beräknas i medeltal årligen kunna skördas å nämnda ängar. Till ledning vid sistnämnda beräkning skall tjäna den uppskattning, som skett vid den allmänna avvittringen; dock må avvikelse däriifrån äga rum i den mån sådant föranledes av kreatursantalet vid gården eller andra omständigheter. Avvittringsnämnden äge, då särskild anledning därtill föreligger, att för höavkastningens beräkning företa besiktning av ängarna.

Till — — — fastighet.

23 §.

Sedan — — — år.

I utslag — — — hänseende.

Har område, som skall avträdas, eller del därav utsetts till odlingsområde för annan fastighet, äge avträdadet rum, så snart beslutet därom vunnit laga kraft men vare i sådant fall hemmansägaren eller

nybyggaren berättigad att av statsmedel uppbära ersättning för mistad avkastning med högst femton gånger det belopp, som efter ett pris av högst femton kronor för varje lass kan beräknas motsvara den årliga höavkastningen, sådan denna blivit jämlikt 4 § första stycket bestämd. Ersättningsbelopp, varom här är fråga, skall beräknas av avvitringsnämnden och fastställas i utslaget angående tilläggsavvittringen.

Denna kungörelse träder i kraft dagen efter den, då kungörelsen, enligt därå meddelad uppgift, från trycket utkommit i Svensk författningssamling, och skall äga tillämpning jämväl å redan avslutade förrettningar, börande dessa till följd härav ånyo företagas och i erforderlig omfattning ändras och fullständigas.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 10 mars 1923.

Närvarande:

Statsministern och ministern för utrikes ärendena BRANTING, statsråden LINDQVIST, THORSSON, OLSSON, SANDLER, NOTHIN, SVENSSON, HANSSON, ÅKERMAN, LINDERS, SCHLYTER, ÖRNE.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Linders anmäler ärende rörande ändring i kungörelsen den 30 december 1916 (nr 603) angående tilläggsavvittring i vissa delar av Västerbottens läns lappmark och anför härvid:

Genom ifrågavarande kungörelse togs på sin tid det första steget till en lösning av frågan om indragande till kronan av de spridda ängslägenheter (ströängar), som vid avvittringen i Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker tilldelats hemman och nybyggen utanför deras egentliga ägoområden. Ströängarna äro till huvudsaklig del belägna å kronoparker och annan kronomark. Med indragningen av desamma har man velat tillgodose flera viktiga intressen. Främst har eftersträfvats att utveckla jordbruket från det extensiva system, som hittills varit rådande i ifrågavarande trakter och som företrädesvis bestått i insamlade av hö från självväxande ängar och starrkärr, till en rationellt ordnad foderproduktion å odlade vallar. Vidare har det vad angår trakterna nedom odlingsgränsen visat sig nödvändigt att indraga ströängarna av det skäl, att de i stor utsträckning äro för kronan behöfliga för kolonisations- och skogsvårdsändamål. Vad fjälltrakterna angår har ett särskilt syfte förelegat, i det staten genom ströängarnas indragande avsett att undanröja ett väsentligt hinder för renskötseln därstädes samt minska anledningarna till stridigheter mellan lapparna och den bofasta befolkningen.

Spörsmålet om en lösning av ströängsfrågan har upprepade gånger varit föremål för behandling. Vid avvittringens påbörjande inom lappmarken gävos provisoriska bestämmelser i ämnet genom ett stadgande att ströängarna skulle, innan de kunde mot annan kronans mark ut-

bytas, tillsvidare få bibehållas under det hemman eller nybygge, dit de hörde, och under tiden endast räknas såsom ett skifte vid avvitrtingen. Detta stadgande har tillämpats vid samtliga avvitrtingar jämväl i fjälltrakterna i Västerbottens län. Genom 1916 års kungörelse om tilläggsavvitrting vann emellertid ströängsfrågan en slutgiltig lösning, så vitt angår nämnda fjällområden. Ett ordnande av frågan därstädes underlättades därigenom att en anslutning kunde ske till den allmänna avvitrtingen, och det torde kunna sägas, att en lösning framtvingades genom avvitrtingsförfattningarnas bristande förmåga att, trots de bestämmelser, som tid efter annan i sådant syfte utfärdats, skydda nomadlapparnas berättigade intressen. Tillkomsten av bestämmelserna i berörda kungörelse föregicks av ett vidlyftigt gransknings- och utredningsarbete, åsyftande bland annat utredning rörande hemmanens rätt till de särskilda ängarna. Härunder ifrågasattes jämväl ett fullständigt upprivande av det redan utförda avvitrtingsarbetet med åtföljande revision av avvitrtingsförfattningarna. I syfte att avveckla den sålunda uppkomna situationen medgav riksdagen, efter Kungl. Maj:ts i proposition nr 166 till 1916 års riksdag därom gjorda framställning, att de upprättade förslagen till avvitrting inom de fyra avvitrtingslagen i länets fjälltrakter finge under vissa villkor godkännas. Bland dessa villkor ingick skyldighet för hemmansägare och nybyggare att, i den mån genom tilläggsavvitrting bestämdes, till kronan mot ersättning avstå slätterängar utanför hemmanens eller nybyggenas egentliga ägoområden. Samtidigt härmed blev det av Kungl. Maj:t för riksdagen framlagda förslaget till bestämmelser rörande tilläggsavvitrtings genomförande av riksdagen med vissa erinringar godkänt.

Kungörelsen i ämnet, utfärdad den 30 december 1916 (nr 603) hade till en början endast avseende å de trakter ovan odlingsgränsen inom Dorotea och Sorsele socknar, varest allmän avvitrting vid författningens tillkomst pågick. Genom kungörelse av den 7 februari 1919 (nr 33) utvidgades tillämpningsområdet att omfatta Vilhelmina och Stensele socknars fjälltrakter samt Tärna socken, som i sin helhet är belägen ovanför odlingsgränsen. Kungörelsen kom därigenom att avse hela fjällområdet i Västerbottens läns lappmark eller i stort sett trakterna *ovan odlingsgränsen* i länet.

Ströängsindragningen har emellertid icke inskränkts till de delar av lappmarkerna, där den på sätt nämnts kunnat göras till villkor för godkännande av upprättade förslag till avvitrting. Genom lag den 22 juni 1921 (nr 378) hava bestämmelser meddelats för indragning till kro-

nan av ströängar inom Västerbottens eller Norrbottens läns lappmark *nedanför odlingsgränsen.*

Skilda anledningar hava gjort, att under flera år ingen förrättning enligt kungörelsen om tilläggsavvittring kom till stånd, främst kristiden med därav följande svårigheter och höga kostnader för anskaffande av såväl arbetskraft för att åstadkomma de odlingar, vilka skulle ersätta indragna ängar, som erforderliga konstgödningsmedel m. m. Principen för indragningen är nämligen såväl vid tilläggsavvittringen som vid den allmänna ströängsindragningen, att ängarna återgå till kronan mot vederlag av åtagande från kronans sida att bekosta så mycken odling, som erfordras för beredande av en höskörd motsvarande den, som erhållits från ängarna.

Redan innan 1916 års kungörelse hunnit komma i tillämpning, uppstod fråga om vissa ändringar i densamma. Detta föranleddes av det utredningsarbete, som under åren 1916—1919 ägnades frågan om den allmänna ströängsindragningen och som resulterade i nyssnämnda lag om ströängars indragande till kronan. Samtidigt med framläggandet för riksdagen av förslaget till denna lag lämnades riksdagen (prop. 244/1921) också tillfälle att yttra sig över ett förslag till vissa ändringar i kungörelsen om tilläggsavvittring. Sedan riksdagen (skr. nr 222) förklarar sig icke hava något att erinra mot ändringsförslaget, utfärdades kungörelse i ämnet den 3 juni 1921 (nr 339).

Tilläggsavvittring har satts i verket först under 1922 samtidigt med den allmänna ströängsindragningen. Endast en avvittringsnämnd har tillsatts. Densamma har såsom verksamhetsområde fått Dikanäs-trakten inom Vilhelmina socken. Nämnden har under sommaren 1922 medhunnit 69 förrättningar. Emellertid hava förrättningsresultaten väckt starkt missnöje hos befolkningen. I skrivelse till länsstyrelsen i Västerbottens län den 28 september 1922 har detta anmälts av lantmätaren i avvittringsnämnden, som därvid meddelat, att många funnes, som intet hade att invända mot tilläggsavvittringens princip, men samtliga ansåge de odlingsområden, som utlagts i vederlag mot indragna ströängar, för små. Avvittringsnämnden hade heller icke kunnat undgå att märka, att den vid allmänna avvittringen verkställda uppskattningen av ströängar i den trakt, där nämnden haft sin verksamhet, vore så låg, att fastighetsägarna icke finge det vederlag i form av odlingsområden, författningen avsåge.

Länsstyrelsen i Västerbottens län har nu under åberopande av denna anmälan i skrivelse den 26 januari 1923 anfört i huvudsak följande.

Enligt grunderna för tilläggsavvittringen borde den odlingsersättning, som utginge för de avstädda ströängarna så avpassas, att skälig ersättning beredd för den avkastning, som ängarna lämnat innehavaren. Jämlikt 4 § i kungörelsen den 30 december 1916 skulle sålunda undersökas »hurvida och på vad sätt lämpligen kan företagas odling, som med beräkning av en årlig höskörd om 1,500 kilogram för varje hektar odlad jord kan i avkastning lämna samma myckenhet hö, som vid den allmänna avvittringen beräknats kunna skördas å nämnda ängar».

För att en tilläggsavvittring enligt sålunda fastställda grunder skulle bliva rättvis erfordrades således *dels* att den uppskattning av slätterängarnas avkomst, som skett vid den allmänna avvittringen, icke vore för låg, *dels ock* att avkastningen från odlingsområdet icke vore för högt beräknad.

Med hänsyn till beskaffenheten av de odlingsområden, som kunde ifrågasättas, finge den bestämda avkastningssiffran av odlingsområdena anses skälig. Däremot måste den vid allmänna avvittringen verkställda uppskattningen av ströängarnas avkastning anses så låg, att tilläggsavvittring enligt gällande grunder icke kunde motsvara sitt syfte. Genom att uppskattningen av ströängarnas höavkastning vid den allmänna avvittringen satts för låg, bleve den ersättning, som lämnades för de indragna ströängarna, otillräcklig. Härav bleve åter en följd, att den kreatursstock, som en hemmansägare eller nybyggare förut kunnat föda med avkastningen å sitt hemman eller nybygge (med detsamma tilldelade ströängar) icke längre kunde upprätthållas, sedan ströängarna frångått fastigheten och ersatts med odlingsområde. Ett försvagande av hemmansägarnas eller nybyggarnas ställning bleve således följden, ehuru motsatsen åsyftats.

Att uppskattningen vid avvittringen av ströängarnas avkastning blivit för låg, syntes uppenbarligen framgå av till länsstyrelsen ingångna skrivelser från vederbörande lantmätare i den 1922 tillsatta avvittringsnämnden och från överlantmätaren i länet. Den före hade sålunda lämnat meddelande om en approximativ beräkning, som verkställdes av avvittringsnämnden för att komma till en uppfattning om förhållandet mellan avkastningen å till kronan indragna ströängar, sådan denna uppskattats vid den allmänna avvittringen, och avkastningen å de såsom vederlag för dessa ängar utlagda odlingsområdena, vilken beräkning hänfört sig till hemmanet Dajkanvik nr 1 i Vilhelmina socken. Beräkningen hade visat, att omkring 20 kofoder indragits till kronan, under det de utlagda odlingsområdena, högt räknat, kunde avkasta allenast 12 kofoder.

Överlantmätaren hade efter undersökning av ett tjugotal skattläggningsförslag inom de olika avvittringslagen funnit, att medelsiffrorna för ströängars taxering utgjorde inom Sorsele lägst 0.13, högst 0.9, medeltal 0.43 lass per hektar, inom Dorotea lägst 0.1, högst 0.2, medeltal 0.15 lass per hektar, inom Vilhelmina lägst 0.05, högst 0.25, medeltal 0.11 lass per hektar samt inom Stensele och Tärna lägst 0.1, högst 0.25, medeltal 0.17 lass per hektar, varvid anmärkts, att de angivna medeltalen vore något för höga, enär i dem inräknats samtliga ströängar, således jämväl av de tre högre klasserna. För att få fram den verkliga avkastningen i genomsnitt av fjärde klassens ängar hade överlantmätaren meddelat vissa uppgifter från den under 1922 skedda ströängsindragningen inom Lycksele socken (enligt ströängslagen). Dessa uppgifter visade, att avkastningen från ängarna, vilka så gott som uteslutande varit av fjärde klass, måst i genomsnitt höjas 33 % över avvittringsuppskattningen till i medeltal 0.28 lass per hektar.

Av vad sålunda förekommit ansåge länsstyrelsen framgå, att de grunder, varpå tilläggsavvittringen författningsenligt skulle byggas, icke vore tillfredsställande, och att en ändring av dessa grunder vore påkallad för att tilläggsavvittringen skulle kunna motsvara sitt syfte. Denna ändring syntes böra gå ut på att vederbörande avvittringsnämnd icke skulle vara bunden av den vid allmänna avvittringen verkställda uppskattningen av avkastningen av ströäng, som skulle indragas, utan att åt nämnden borde inrymmas befogenhet att uppskatta denna avkastning och i förhållande därtill utlägga odlingsområdet.

Enligt de bestämmelser, som gällde för indragning av ströängar nedanför odlingsgränsen (lagen den 22 juni 1921) skulle ströängsnämnd alltid uppskatta ströängs avkastning, varvid till ledning skulle tjäna den uppskattning, som skett vid avvittringen, dock att avvikelse därifrån finge äga rum i den mån sådant föranleddes av innehållet i skifteshandlingar, kreatursantalet vid gården eller andra omständigheter. Dessa bestämmelser hade vid de ströängsindragningar, som ägt rum i enlighet med nämnda lag, visat sig tillfredsställande. Länsstyrelsen ville även i förevarande sammanhang omförmäla, att denna ströängsindragning tillvunnit sig befolkningens förtroende och att all anledning föreläge antaga, att de odlingsområden, som anvisats, komme att skyndsamt uppodlas och bliva till betydelse för jordbrukets utveckling.

Då taxeringen även inom ett och samma avvittringslag kunde vara ojämn, vore en ny uppskattning genom avvittringsnämnden den säkraste åtgärden. I följd härav vore den rationellaste utvägen den, att för tilläggsavvittringen upptoges ungefär samma föreskrifter, som gällde för indragning av ströängarna nedanför odlingsgränsen.

Emellertid skulle en fullständigt ny uppskattning orsaka mycket arbete och taga avsevärd tid samt jämväl medföra ökade utgifter. Länsstyrelsen hade därför intet att erinra mot att, på sätt lantmätaren i avvittringsnämnden ifrågasatt, nyuppskattningen skulle omfatta blott en viss procent, t. ex. 30 av ett byalags ströängar, samt att med ledning av det vid denna uppskattning vunna resultatet uppskattningssiffrorna för de icke nyuppskattade ströängarna skulle analogt korrigeras. Huvudsaken vore, att en något så när riktig justering av den vid avvittringen gjorda uppskattningen av ströängarnas avkastning komme till stånd.

Enligt länsstyrelsens mening borde de nya bestämmelserna till en början gälla allenast Vilhelmina avvittringslag, där uppskattningen vid allmänna avvittringen av ströängarnas avkastning uppenbarligen visat sig för låg. Huruvida och i vad utsträckning nya bestämmelser i förevarande syfte kunde bliva erforderliga jämväl för de andra avvittringslagen — utom Sorsele, där någon jämkning av uppskattningen överhuvud icke syntes böra ifrågasättas — kunde få bero av framtida utredning och prövning, sedan grundligare erfarenheter vunnits av tilläggsavvittringen inom Vilhelmina avvittringslag.

Länsstyrelsen har i sin skrivelse vidare i anledning av ett därom av överlantmätaren i länet framställt förslag hemställt, att gällande bestämmelser rörande tilläggsavvittring borde erhålla ett tillägg, avseende att möjliggöra utläggande av odlingsområde jämväl å samfälld husbehovsskog.

Da länsstyrelsens framställning i huvudsak avser att påvisa nödvändigheten av att undanröja verkningarna å tilläggsavvittringen därav att den höavkastning, vartill ströängarna vid den allmänna avvittringen uppskattas, blivit för lågt samt även ojämnt beräknad, torde jag här böra med några ord beröra syftet med den vid den allmänna avvittringen skedda uppskattningen och de grunder, som därvid följts.

Vid avvittring bestämmes däri ingående fastigheters mantal genom skattläggning, grundad på inägornas uppskattade avkastning. Närmare bestämmelser härom äro intagna i förordningen den 30 maj 1873 angående skattläggningsmetod för Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker. Enligt denna författning skall all åkerjord och odlingsmark ävensom äng och annan slättermark uppskattas efter den höavkastning, ägorna anses kunna, odlingsmarken efter verkställd odling, ärligen giva i medeltal. Vid uppskattningen indelas höavkastningen allt efter dess beskaffenhet i fyra klasser. Till första klassen räknas gott hårdvallshö och annat därmed jämförligt hö, till andra klassen mindre gott hårdvallshö och röjningshö, till tredje klassen grövre och finare starrgräs samt hö av bättre myrar, som med fördel kunna avbärgas varje år, samt till fjärde klassen hö av sämre myrar, som för gräsväxtens bibehållande ej böra avbärgas ärligen. Avkastningen beräknas i lass om 10 centner (425 kilogram) och äsättes viss ränta (öretal) för varje lass men i fallande skala för de förenämnda olika klasserna. Mantalet för varje fastighet bestämmes därefter i förhållande till öretalet för dess inägor.

Här må emellertid anmärkas, att för beräkning vid tilläggsavvittring av omfattningen av det odlingsområde, som skall ersätta indragna ströängar, är taxeringen i lass hö grundläggande utan något avseende å den nämnda klassindelningen.

Över länsstyrelsens framställning har inhämtats *lantmäteristyrelsens utlåtande*, vilket är av följande lydelse:

»Uti sitt underdåniga utlåtande den 3 mars 1916 i anledning av då föreliggande förslag rörande avvittringen inom Dorotea och Sorsele avvittringslag erinrade lantmäteristyrelsen i avseende å bestämmelsen att den vid allmänna avvittringen beräknade höavkastningen skulle följas i det hänseende, varom nu är fråga, att det förut aldrig förekommit, att vid åtgärder av dylika slag på detta sätt binda förrättningsmännen, utan att prövningsrätt städse varit inrymd åt dem. Styrelsen kunde därför ej tillstyrka, att varje möjlighet till prövning bleve utesluten, och framhöll, att denna mening stode i överensstämmelse med vad styrelsen i ett tidigare utlåtande anfört, samt erinrade, att en god vägledning för bedömande av frågan kunde vinnas genom jämförelse med kreatursbesättningen.

Uti sin skrivelse i anledning av Eders Kungl. Maj:ts proposition i ämnet till 1916 års riksdag framhöll riksdagen såsom sin mening, att det vore av största vikt, att visshet komme att råda därom, att det föreslagna sättet för ströängsfrågans lösning och den nya ordning, som man avsåge att i samband därmed införa i traktens jordbruk, lände befolkningen till nytta samt vore ägnade att lätta utkomstmöjligheterna och höja välståndet. En förutsättning för det nya jordbruksystemets framgång vore enligt riksdagens mening, att det även av befolkningen

Bihang till riksdagens protokoll 1923. 1 saml. 152 häft. (Nr 189.) 2

själv mottoges sasom ett medel till utveckling och icke såsom ett hinder däremot. På grund av de särskilda omständigheter, som föreläge, hade det syntts riksdagen, att densamma borde visa särskild frikostighet för att därigenom skapa ytterligare garantier för tryggandet av en säker utgång av det föreslagna och dittills vid utförandet i den omfattning, varom fråga vore, oprövade tillvägagångssättet.

Enligt vad lantmäteristyrelsen erfarit, kan man vänta, att besvär komma att anföras över snart sagt samtliga förrättningar, som under år 1922 verkställdes. Det torde vara på grund av kännedom härom som länsstyrelsen upplyst, att tilläggsavvittringen mötts med starkt missnöje hos den befolkning, som beröres därav. Länsstyrelsen har emellertid meddelat, att nu gällande bestämmelse om godtagande av den vid den allmänna avvittringen beräknade höavkastningen leder till ett försvagande av hemmansägarnas eller nybyggarnas ställning, ehuru motsatsen åsyftats.

Någon närmare utveckling av förhållandena synes lantmäteristyrelsen icke erforderlig. Styrelsen utgår ifrån att ändring måste ske, och även i avseende å frågan om sättet för denna ändring ansluter sig styrelsen på det hela taget till länsstyrelsens mening. Det vill emellertid se ut som om länsstyrelsen utgått ifrån att vid tillämpning av lagen om ströängars indragande till kronan städse eller i övervägande antalet fall besiktning på marken sker för uppskattning av ströängarnas avkastning. Det förhåller sig emellertid icke så, utan besiktning förekommer därvid endast i enstaka undantagsfall. Uppskattningen verkställs merendels med ledning, förutom av avvittrings- och skifteshandlingar, av sakägarnas uppgifter, vilka man på olika sätt söker att kontrollera. Samma tillvägagångssätt bör enligt lantmäteristyrelsens mening följas vid tilläggsavvittringen.

Enligt lantmäteristyrelsens mening bör nu ifrågavarande ändring lämpligen kunna ske genom upptagande i 4 § av en bestämmelse av huvudsakligen samma innehåll som 16 § i lagen om ströängars indragande till kronan, varjämte en motsvarande ändring påkallas i 23 § tredje stycket.

Att på sätt länsstyrelsen föreslagit inskränka de nya bestämmelserna att endast avse Vilhelmina avvittringslag anser lantmäteristyrelsen icke böra ifrågakomma. Då i fall, varom här är fråga, erfarenheten inom en socken knappast kan ligga till grund för beslut beträffande annan socken, komme länsstyrelsens förslag i sistberörda del att leda till att man först skulle med avsevärd kostnad för statsverket verkställa en del förrättningar inom de olika socknarna, innan ändring vidtoges. Ett dylikt tillvägagångssätt medför kostnad och besvär även för befolkningen och är givetvis ägnat att på densamma utöva ett ofördelaktigt inflytande i flera avseenden. Att den av överlantmätaren verkställda undersökningen beträffande Sorsele avvittringslag givit ett högt resultat i fråga om den vid allmänna avvittringen beräknade höavkastningen av ängarna kan bero på att vid densamma medtagits en jämförelsevis stor procent ängar av andra och tredje uppskattningsklasserna. För övrigt bör uppmärksammas, att den odlingsmark, som står till buds inom Sorsele avvittringslag, i allmänhet är av särskilt dålig beskaffenhet. Även den omständigheten att Eders Kungl. Maj:t torde anse erforderligt att i förevarande ämne inhämta riksdagens mening torde tala för att blivande ändring avfattas så, att densamma kommer att omedelbart gälla alla avvittringslagen. Man bör för övrigt även räkna med att den ifrågasatta ändringen i vissa fall kan leda till att den vid den allmänna avvittringen beräknade höavkastningen kommer att vid tilläggsavvittringen nedsättas.

Lantmäteristyrelsen har erfarit, att det under sistlidne sommar inträffade fall, som föranlett föreliggande förslag om ändring i gällande bestämmelser i syfte att möjliggöra utläggande av odlingsområde jämväl å samfärd husbehovsskog, i verkligheten avsett odlingsområdets utläggande å allmänning. Så vitt lantmäteristyrelsen kunnat finna föreligger enligt gällande bestämmelser ej något hinder att utlägga odlingsområde såväl å kronomark som å mark, vilken upplåtits till enskilda, vare sig marken tillagts viss fastighet eller flera fastigheter såsom samfärd husbehovsskog eller allmänning. Består odlingsområdet av impediment, skall detsamma jämlikt 3 § utan vederlag återfalla till kronan. För äng gives ersättning i mån av verkställt odlingsarbete. Emellertid kan jämlikt 11 och 12 §§ även skogsmark komma att tagas i anspråk till odlingsområde i den mån så erfordras för områdets ändamålsenliga brukande samt för bildande av regelbundna gränser.

Bestämmelser saknas däremot i fråga om ersättning för skogsmark, som på sådant sätt tages i anspråk. I författningen torde böra stadgas ett maximalbelopp för bästa slag av skogsmark efter frånräknande av däri ingående impediment. Under dessa förutsättningar föreslår styrelsen 80 kronor för hektar. Någon utgift för statsverket av betydelse kommer förhållandet icke att medföra. Man kan nämligen med säkerhet utgå ifrån att det endast rör sig om rena undantagsfall och jämförelsevis obetydliga arealer.

Bestämmelse i ämnet torde böra införas i 23 § tredje stycket.

På grund av vad sålunda anförts tillåter sig lantmäteristyrelsen överlämna bifogade förslag till ändrad lydelse av 4 och 23 §§ i kungörelsen den 30 december 1916 angående tilläggsavvittring i vissa delar av Västerbottens läns lappmarker.

På sätt lantmäteristyrelsen ovan meddelat har man att motse besvär över måhända alla förrättningar, som verkstälts under år 1922. Dessa besvär torde komma att grundas på att höavkastningen från ängarna upptagits för lågt. Då det givetvis bör anses skäligt, att de sakägare, som beröras av dessa förrättningar, komma i åtnjutande av den förbättring, som kan vinnas genom skälig höjning av den vid den allmänna avvittringen beräknade höavkastningen, men sådant knappast torde låta sig göra utan föreskrift av Eders Kungl. Maj:t, har lantmäteristyrelsen funnit sig böra fästa uppmärksamheten på detta förhållande. Detsamma gäller emellertid även ovan föreslagna ersättning för avstående av skogsmark.

— — — — —»
Lantmäteristyrelsens förslag till författningsändring är med angivande jämväl av de till ändring ifrågasatta paragrafernas nuvarande avfattning så lydande.

Nuvarande lydelse:

4 §.

Då laga kraft ägande utslag rörande den pågående allmänna avvittringen föreligger, skall beträffande varje inom avvittringslagen belägen och ej under kronans omedelbara disposition stående

Föreslagen lydelse:

4 §.

Då laga kraft ägande utslag rörande den pågående allmänna avvittringen föreligger, skall beträffande varje inom avvittringslagen belägen och ej under kronans omedelbara disposition stående

Nuvarande lydelse:

astighet, som fått sig tillagda en eller flera under stadgandet i 1 § inbegripna slätterängar, så snart ske kan genom särskild avvitringsnämnd undersökas, huruvida och på vad sätt lämpligen kan företagas odling, som, med beräkning av en årlig höskörd om ettusen femhundra kilogram för varje hektar odlad jord, kan i avkastning lämna samma myckenhet hö, som vid allmänna avvitrningen beräknats kunna skördas å nämnda ängar.

Till odlingsområde för fastighet må utses antingen mark, som vid den i 1 § nämnda allmänna avvitrning tillagts fastigheten, eller ock mark, som därvid bibehållits såsom kronopark eller överloppsmark eller som jämlikt 1 eller 3 § kan komma att genom tilläggsavvittringen återfalla till kronan från annan fastighet.

23 §.

Sedan fastighet undergått tilläggsavvittring, skola de fastigheten förut tillagda under stadgandet i 1 § inbegripna områden, i den mån ej något av dem blivit utsett till odlingsområde för fastigheten eller jämlikt 12 § blivit därvid bibehållet avträdas till kronan sålunda, att så mycket, som enligt den vid allmänna avvitrningen gjorda uppskattning lämnar ungefär hälften av avkastningen från allt, som skall frångå fastigheten, avträdes tio år efter det laga kraft åkom utslaget angående tilläggsavvittringen och återstoden efter ytterligare fem år.

I utslag angående tilläggsavvittring skall tiden för varje särskilt områdes avträdande bestämmas, med iakttagande av att i allmänhet områden, som äro mera avlägsna från boplatsen, avträdas före de närbelägnare; och har avvitt-

Föreslagen lydelse:

fastighet, som fått sig tillagda en eller flera under stadgandet i 1 § inbegripna slätterängar, så snart ske kan genom särskild avvitringsnämnd undersökas, huruvida och på vad sätt lämpligen kan företagas odling, som med beräkning av en årlig höskörd om ettusen femhundra kilogram för varje hektar odlad jord, kan i avkastning lämna samma myckenhet hö, som *beräknas i medeltal årligen kunna skördas å nämnda ängar.* *Till ledning vid denna beräkning skall tjäna den uppskattning, som skett vid den allmänna avvitrningen; dock må avvikelse därifrån ägarum i den mån sådant föranledes av det antal kreatur, som kunna vinterfödas å fastigheten, eller andra omständigheter. Avvitringsnämnden äge, då särskild anledning därtill föreligger, att för höavkastningens beräknande företaga besiktning av ängarna.*

Till odlingsområde — — — fastighet.

23 §.

Sedan — — — år.

I utslag — — — hänseende.

Nuvarande lydelse:

ringsnämnd att i sitt utlåtande intaga förslag uti ifrågavarande hänseende.

Har område, som skall avträdas, eller del därav utsetts till odlingsområde för annan fastighet, äge avträlandet rum, så snart beslutet därom vunnit laga kraft, men vare i sådant fall hemmansägaren eller nybyggaren berättigad att av statsmedel uppbära ersättning för mistad avkastning med högst femton gånger det belopp, som med ledning av den vid allmänna avvittringen gjorda uppskattning kan beräknas motsvara den årliga hövavkastningen efter ett pris av högst femton kronor för varje lass. Ersättningsbelopp, varom här är fråga, skall beräknas av avvittringsnämnden och fastställas i utslaget angående tilläggsavvittringen.

I uttalad särskild mening har *föredraganden i lantmäteristyrelsen* ansett såsom högsta ersättning för skogsmark böra sättas ett belopp av 100 kronor för hektar.

Domänstyrelsen har i utlåtande den 9 mars 1923 angående frågan om högsta ersättning för skogsmark anfört, att vissa marker i bäckdalarna ovan odlingsgränsen förededde en enastående god växtlighet men att på grund av de dyra utdrivningsförhållandena skogen icke kunde nå upp till något högt rotvärde. Styrelsen beräknade maximerärdet för skogsmark till 30 kronor per hektar, häri dock ej inbegripet värdet av den å marken befintliga skogen. Att fastslå ett högsta möjliga värde å dylik skog ansåge styrelsen knappast görligt, utan borde det överlämnas åt avvittringsnämnden att uppskatta värdet därav för varje särskilt fall.

Med skrivelse den 26 februari 1923 har länsstyrelsen i Västerbottens län överlämnat en till Kungl. Maj:t riktad *framställning från samtliga hemmansägare i Dajkanviks by* i Vilhelmina socken, vilka däri förklara sig vara mycket missnöjda med den 1922 företagna indragningen av ströängar från deras hemman samt vidare anföra:

»Först och främst är avkastningen från de indragna ängarna beräknad så mycket för låg, att den avkastning, som kan tänkas bli från de som vederlag för ströängarna utlagda odlingsområdena högt beräknat kan motsvara hälften av vad vi få avstå, och att vipå grund härav äro nödsakade att minska våra kreatursbesättningar så mycket att det därigenom blir omöjligt att livnära sig på dessa våra små hemmansdelar, emedan som boskapsskötseln här är den största näringskällan.

Föreslagen lydelse:

Har område — — — med högst femton gånger det belopp, som efter ett pris av högst femton kronor för varje lass kan beräknas motsvara den årliga hövavkastningen, sådan densamma blivit jämlikt 4 § första stycket bestämd. Ingår i odlingsområde, varom här är fråga, skogsmark må ersättning, härför av statsmedel utgå till vederbörande ägare eller innehavare med högst åttio kronor för hektar räknat. Ersättningsbelopp — — — tilläggsavvittringen.

Vidare så äro odlingsområdena i de flesta fall belägna på ett avstånd från våra bostäder som varierar mellan minst 1 och till 3 kilometer och då landskapet här är sådant att det med hästar och jordbruksredskap är omöjligt att kunna komma fram till dessa odlingar sommartid annat än genom anläggning av ett flertal dyrbara vägar och broar över bäckar och åar, och då vår ekonomiska ställning är så svag att vi omöjligen kunna utföra dessa vägarbeten så anse vi det omöjligt att kunna sköta dessa odlingar.

Med stöd av vad vi här anfört få vi härmed underdånigast anhålla att alla de ströängar, som äro belägna inom Vilhelmina övre allmänningsskog samt inom övre Stensele—Tärna allmänningsskog, icke må indragas, då dessa ängar enligt vår uppfattning ej äro så belägna att det utgör något hinder för renskötseln om dessa fortfarande få tillhöra våra hemman.

Om denna vår anhållan ej kan bifallas få vi då ytterligare underdånigast anhålla, att avkastningen från alla av indragningen berörda ängar måtte av sakkunniga personer uppskattas så att vi erhålla fullt vederlag för desamma.»

Senare har länsstyrelsen överlämnat avskrifter av ett flertal från nybyggare i Sjölands och Västansjö byar i Vilhelmina socken inkomna skrivelser, vari framförts starka protester mot fullföljande av avvitringsnämndens vid 1922 års förrättningar fattade beslut samt hemställt om ändring, framför allt genom utläggande av tillräckliga odlingsområden, så att därifrån kunde erhållas samma foderavkastning, som de för indragning avsedda ströängarna lämnade.

*Departements-
chefen.*

När det gäller att taga ställning till den väckta frågan om ändring av bestämmelserna rörande tilläggsavvittring, har man att taga hänsyn till det nära sambandet mellan denna lokalt begränsade ströängsreglering och den allmänna indragning av ströängar i lappmarkerna, som statsmakterna efteråt beslutat genom antagande av lagen om ströängars indragande till kronan. Denna lag är i viktiga delar byggd på den tidigare utfärdade kungörelsen om tilläggsavvittring. Framförallt är detta fallet i fråga om själva grundprincipen, nämligen att ströängarna skola ersättas av en inom eller i närheten av fastigheten anordnad odling, varifrån kan hämtas samma hömängd, som årligen skördats å indragna ängar. Enligt vad jag inhämtat övervägde kolonisationskommittén vid utarbetandet av förslaget rörande den allmänna ströängsindragningen avsevärda avvikelser från denna grundprincip men fann till sist, att ingen annan utväg var lika väl ägnad att med bevarande av det allmännas intresse tillgodose jordägarnas bästa. Det hade även legat nära till hands att vid avfattandet av regler rörande den värdering av ängarnas höavkastning, som vid den allmänna ströängsindragningen lägges till grund för bestämmande av vederlaget för ängarna, utan vidare — såsom vid tilläggsavvittringen — följa den allmänna avvitringsens uppskattnings-siffror. Detta ansågs dock icke möjligt. I allmänhet hade en längre

tid förflutit, sedan uppskattningen ägt rum. Genom arbete, som nedlagts å ängarna, kunde deras avkastning under tiden hava i avsevärd grad förbättrats, medan å andra sidan, om innehavarna försummat skörda ängarna, dessa blivit överväxta med mossor, buskar och ris, så att de ej längre lämnade någon nämnvärd grässkörd. Vidare ansågs uppskattningen vid äldre avvitrningar icke alltid hava gjorts med den noggrannhet, som varit önskvärd. Bland annat torde man även på åtskilliga håll för nedbringande av skattetalen hava eftersträvat att få avkastningen uppskattad så lågt som möjligt. Av dessa skäl ansågs nödvändigt att låta ängarna göras till föremål för ny uppskattning, dock med ledning av avvitrningsuppskattningen och med tillämpning av bestämmelser, varigenom en ny tids- och kostnadskrävande besiktning av ängarna endast undantagsvis skulle behöva komma i fråga.

Vad sålunda bestämdes angående den allmänna ströängsindragningen ansågs dock endast till formen men icke till verkningarna skilja sig från förfarandet vid tilläggsavvittringen. I avsaknad av mera ingående undersökningar förmenade man, att avvitrningstaxeringen i trakterna ovan odlingsgränsen såsom senare tillkommen skulle visa sig någorlunda tillförlitlig.

Detta har dock tydligen icke besannats. Visserligen kan måhända den utredning, som presterats av länsstyrelsen i Västerbottens län icke anses på ett oemotsägligt sätt klarlägga frågan. Numera finnas dock närmare uppgifter tillgängliga i de arbetsförteckningar för föregående år, som från lantmäterna i avvitrnings- och ströängsnämnderna enligt därom givna föreskrifter insänts till lantmäteristyrelsen, och av vilka jag tagit del. De viktigaste uppgifterna äro sammanställda i följande tablå.

Förrättningsars art; socknar	Uppgifter angående under 1922 avslutade förrättningar						
	Antal förrättningar	Arealen av			Kostnaderna för		Totalbeloppet av vid förrättningarna bestämda ersättningar
		indragna ströängar	åt fastig- heterna bibe- hållna ströängar	utlagda odlings- områden	upp- odling	första be- gödning	
hektar			kronor				
Tilläggsavvittring:							
Vilhelmina.....	69	1,499	126	32.7	27,676	7,838	36,412
Ströängsindragning:							
Lycksele.....	177	1,616	107	96.7	81,201	16,131	100,197
Arvidsjaur.....	207	2,442	290	125.2	89,746	21,362	119,183
Arjeplog.....	10						

Av dessa uppgifter framgår, att de vid tilläggsavvittringen utlagda odlingsområdena vid jämförelse med arealen av indragna ströängar uppgå till allenast 2.2 procent av denna areal. Motsvarande siffra vid den allmänna ströängsindragningen är för Västerbottens län 6 procent och för Norrbottens län 5.1 procent. Samma ojämnhet föreligger beträffande de vid förrättningarna bestämda ersättningarna. Det visar sig, att dessa, fördelade på arealen indragna ströängar, för tilläggsavvittringen belöpa sig till 24 kronor för hektar, under det att för ströängsindragningen i övrigt motsvarande belopp utgöra i Västerbottens län 62 kronor och i Norrbottens län 49 kronor för hektar. Visserligen kunna särskilda förhållanden hava bidragit till avvikelserna mellan resultaten inom olika förrättningsområden. Skillnaden mellan å ena sidan Lycksele samt å den andra Arvidsjaurs och Arjeplogs socknar torde väsentligen bero på att de senare innehålla relativt större vidder av sämre slättermyrar. Ävenledes torde ströängarna i fjälltrakterna, med undantag av röjningar och bäckslätter, på grund av klimatförhållanden i allmänhet vara något mindre givande än ängar inom de nedre lappmarksområdena. De anförda siffrorna giva dock oförtydligt vid handen, att de vid tilläggsavvittringen utlagda odlingsområdena stå i allt för låg proportion till arealen av indragna ströängar. Följden härav måste bli, att den genom tilläggsavvittringen skeende indragningen av ströängar kommer att, såsom länsstyrelsen framhållit, leda till ett försvagande av hemmansägarnas eller nybyggarnas ställning, ehuru motsatsen varit därmed åsyftad.

Även på en annan väg har jag funnit en bekräftelse på att ängstaxeringen i fjälltrakterna utfallit lågt och, såsom länsstyrelsen jämväl antytt, ojämnt. Jag meddelar här följande utdrag av en till kolonisationskommitténs 1919 avgivna betänkande i ströängsfrågan fogad, på avvittringshandlingar grundad statistisk bilaga rörande omfattningen av *ströängar å kronomark*, vari för fullständighetens skull även fjälltrakterna medtagits, ehuru kommittéförslaget icke hade avseende å dessa trakter.

O m r å d e	U p p s k a t t n i n g s k l a s s e r					
	1 och 2		3		4	
	Antal lass hö	Areal i hektar	Antal lass hö	Areal i hektar	Antal lass hö	Areal i hektar
<i>Västerbottens län:</i>						
A) Nedre lappmarken.						
Samtliga socknar	205	213	1,203	2,752	4,713	31,233
B) Fjälltrakterna.						
Stensele	0.4	0.2	14	88	214	1,622
Sorsele	115	127	373	822	417	2,126
Dorotea	2	4	31	57	242	1,933
Vilhelmina	7	4	68	411	315	4,090
Tärna	0.4	2	42	270	620	6,098
<i>Norrbottnens län:</i>						
Samtliga socknar	222	182	6,111	17,501	7,851	48,628

Jag kan här inskränka mig till en jämförelse mellan uppskattnings-siffrorna för fjärde klassens ängar, vilka utgöra huvudparten. Vad angår området för tilläggsavvittringens tillämpning utvisa dessa siffror, att medelavkastningen för hektar utgör i Stensele 0.13 lass, i Sorsele 0.2 lass, i Dorotea 0.13 lass, i Vilhelmina 0.08 lass och i Tärna 0.1 lass. För övriga delar av Västerbottens läns lappmark utgör medelavkastningen för hektar 0.15 lass och för Norrbottens läns lappmark (senare avvittrad) 0.16 lass.

De anförda siffrorna bestyrka även riktigheten av länsstyrelsens uppgift om att uppskattningen vid den allmänna avvittringen av ströängarnas avkastning visat sig särskilt låg inom Vilhelmina avvittringslag. Förhållandet är motsatt beträffande Sorsele avvittringslag.

För bedömande av samma fråga ävensom för att bereda en överblick av tilläggsavvittringens omslutning i dess helhet torde jag här böra lämna en ur samma källa hämtad sammanställning rörande de ströängar i fjälltrakterna, som äro belägna dels *å allmänning* dels *inom enskilda fastigheters ägoområden*.

O m r å d e	U p p s k a t t n i n g s k l a s s e r					
	1 och 2		3		4	
	Antal lass hö	Areal i hektar	Antal lass hö	Areal i hektar	Antal lass hö	Areal i hektar
<i>Å allmänning:</i>						
Stensele	2	2	16	44	381	2,542
Sorsele	0.2	0.3	29	65	139	717
Dorotea	1	17	—	—	37	268
Vilhelmina	0.02	1	42	215	195	2,339
Tärna	2	4	0.7	2	9	49
<i>Inom enskilda fastigheters ägoområden:</i>						
Stensele	—	—	0.5	2	5	36
Sorsele	0.4	0.1	9	12	8	34
Dorotea	—	—	—	—	0.4	3
Vilhelmina	11	8	2	10	24	163
Tärna	—	—	21	48	59	327

Även dessa siffror giva stöd åt länsstyrelsens förenämnda uppgift.

Det är emellertid icke endast mellan de olika avvittningslagen, som skiljaktighet föreligger, utan man kan efter numera vunna erfarenheter utgå ifrån, att ojämnheter i taxeringen kunna råda även vad angår fastigheter inom samma by. Av orsaker, som jag redan förut vidrört, nämligen förändringar i ängarnas beskaffenhet och skötsel kunna fall förekomma, såväl då ängarnas nuvarande avkastning över- som understiger den vid avvittningen beräknade, även där denna ursprungligen varit fullt riktig. Av den representant för lantmäteristyrelsen, som vid några av de första förrättningarna för ströängsindragning i Lycksele och Arvidsjaurs socknar närvarit för att söka åvägbringa enhetlighet i indragningsförfarandet, har det meddelats mig, att förändringar av nyssnämnd art visat sig vara långt vanligare än man kunnat vänta. Ju längre tid som förflyter efter avvittningstaxeringen, desto större omfattning få sådana förändringar, och torde förhållandena redan hava utvecklat sig i samma riktning även i de trakter, där tilläggsavvittring skall genomföras.

På grund av den utredning, som sålunda föreligger, tvekar jag icke att föreslå Kungl. Maj:t att besluta ändring av bestämmelserna angående tilläggsavvittring i vissa delar av Västerbottens läns lappmark i ändamål att bringa dessa i närmare överensstämmelse med lagen om ströängars indragande till kronan. Till vad därutinnan av länsstyrelsen och lantmäteristyrelsen hemställt har jag dock ej kunnat helt ansluta mig.

Såsom av det redan sagda framgår, finnes för närvarande mellan

de ifrågavarande båda slagen av förrättningar en väsentlig skillnad däri, att beräkningen av odlingsområdes höavkastning tillgår på olika sätt. Beträffande tilläggsavvittringen har i författningen därom en gång för alla fastställts ett visst belopp nämligen 1,500 kilogram för varje hektar. Vid den allmänna ströängsindragningen åter är det överlämnat åt ströängsnämnderna att inom vissa gränser bedöma, vilken avkastning utsedda odlingsområden kunna beräknas lämna. Gränserna äro lägst 1,700 och högst 3,000 kilogram för hektar. Om man nu lämnar möjlighet till att vid tilläggsavvittring beräkna ströängarnas avkastning högre än avvitringshandlingarna angiva, bör det vara en ofrånkomlig följd härav, att även avkastningen från odlingsområden bestämmas efter jordens beskaffenhet och i allmänhet högre än 1,500 kilogram för hektar. Vid fixerandet av detta låga belopp torde man nämligen hava utgått från att en ofta för låg avvitringsstaxering därigenom skulle kompenseras. Det synes mig emellertid skäligt, att siffran behålles såsom minimigräns. Såsom maximum torde böra bestämmas 3,000 kilogram för hektar. Jag bör tillägga, att bestämmelserna om tilläggsavvittring i alla fall, och detta med fullt skäl, bliva relativt gynnsamma för jordägarna jämfört med vad som gäller för lappmarkerna i övrigt, detta särskilt med avseende å den långa övergångstiden, innan ängarna skola avträdas, samt beträffande avkastningen från röjningsland, översilningslägenheter o. d., som fortfarande torde böra beräknas enligt den vid all avvitrting följda regeln, att höavkastningen skall sättas till vad marken efter dess iordningställande anses kunna lämna.

Det förslag länsstyrelsen framställt i syfte att möjliggöra utläggande av odlingsområde å samfällid husbehovsskog torde, på sätt lantmäteristyrelsen anfört, hava avsett sådant områdes utläggande å allmänning, som med tillämpning av 11 § i kungörelsen den 5 juni 1909 (nr 54), innefattande ytterligare föreskrifter angående avvitrtingen inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker, avsatts för respektive avvitrtingslag av därtill hörande hemmans och nybyggens skogsanslag till den del detta ej utlagts såsom husbehovsskog. Länsstyrelsens förslag grundar sig på missuppfattning av bestämmelserna i 11 § av kungörelsen om tilläggsavvittring. Innebörden av dessa bestämmelser är, att med odlingsområde, som utlägges utanför fastighets egentliga ägoområde — det må vara å kronomark eller inom enskilda fastigheter, samfällida husbehovsskogar eller allmänningar — städse skall förenas den mark, som erfordras för arronderingsändamål. Något vederlag härför har icke varit avsett. Vad angår annan mark än kronans har skälet därtill varit, att endast helt obetydliga områden duglig mark

ansetts kunna komma i fråga att avstås, exempelvis en smal skogsremsa i kanten av en myr, en myrholme, utmålet för en tillfartsväg eller dylikt. Intet hinder fanns heller att, innan marken genom meddelade utslag rörande avvitrningen överfördes i enskildas besittning, stadga en så oväsentlig inskränkning i rätten till denna mark. Beträffande förslaget vill jag vidare erinra att, därest, såsom domänstyrelsen tänkt sig, ersättning skulle beräknas särskilt för mark och särskilt för ståndskog, skulle detta allt för mycket inveckla förrättningsproceduren. Huru än ersättningen bestämdes, skulle svårigheter vara förenade med att å marken urskilja vad vid avvitrningen hänförts till duglig skogsmark. För den ståndsskog, som kan finnas å den såsom impediment upptagna marken, kan nämligen någon ersättning ej gärna komma i fråga. Dessa omständigheter hava gjort, att jag ansett mig icke böra föreslå införande av rätt till ersättning för skogsmark, som kan komma att tagas i anspråk för odlingsområdes arrondering. En sådan ersättning är så mycket mera obehöfvig, som markens innehavare är oförhindrad att före avträddandet själv avverka och tillgodogöra sig den därå befintliga ståndskog, som kan vara av värde.

I likhet med lantmäteristyrelsen anser jag den erforderliga ändringen av kungörelsen om tilläggsavvittring böra avse samtliga avvitrningslagen och icke endast Vilhelmina. Jag bör måhända framhålla, att det smidigare förfaringssätt, jag förordat, möjliggör, att vid tilläggsavvittringen, där anledning därtill förekommer, ängarnas avkastning kan beräknas lägre än avvitrningstaxeringen och att det därför icke minst är av betydelse att medtaga bland andra Sorsele avvitrningslag, där taxeringen visat sig vara relativt hög.

Jag biträder även lantmäteristyrelsens förslag om att de nya bestämmelser, som föreslås, skola tillämpas jämväl å de under föregående år avslutade förrätningarna. De därav berörda sakägarna hava icke möjlighet att genom besvär vinna önskad ändring, då förrätningarna verkställts efter författningsenlig grund i fråga om sättet för bestämmande av odlingsområdenas omfattning. Dessa jordägare böra dock ej sättas i undantagsställning, utan synes mig fullgiltigt skäl finnas, att förrätningarna företagas ånyo och underkastas erforderlig ändring, så att tilläggsavvittringen i sin helhet blir verkställd på enhetligt sätt. Åtskilligt redan utfört arbete kommer emellertid till godo, och torde, enligt vad jag från lantmäteristyrelsen inhämtat, kompletteringen kunna beräknas taga endast omkring en tredjedel av den tid, som åtgått till den första handläggningen av förrätningarna. Länsstyrelsen har i av-

vaktan på beslut med anledning av dess nu ifrågavarande framställning icke meddelat fastställelseutslag rörande de skedda förrättningarna.

Det synes mig vara av största vikt, att ingen omsorg lämnas ospard att få till stånd enhetlighet i tillämpningen av de huvudgrunder för ängsuppskattningen och för utläggande av odlingsområden, som skulle bli gemensamma beträffande all indragning av ströängar. För detta ändamål synes det mig lämpligt, att de avvitrings- och ströängsnämnder, som tillsatts för innevarande års första hälft och även därefter torde komma att fortsätta sina arbeten, i början av sommaren under några dagar böra vara samlade i ett av deras respektive verksamhetsområden för att överlägga om enhetliga arbetsmetoder och värderingsgrunder, vilket helst bör ske i samband med handläggningen av indragningsförrättningar. Genom tillsyn över dessa gemensamma arbeten bör sörjas för att värderingsgrunderna bli sådana, att statens intresse av att kostnaderna för ströängsindragningen hållas så lågt som skäligen är möjligt icke blir åsidosatt.

Jag torde i detta sammanhang även böra beröra frågan, vilken kostnadsökning, som skulle föranledas av det förslag, jag velat framställa. Utgångspunkten blir då den på sin tid (prop. nr 244 till 1921 års riksdag, sid. 28) gjorda beräkningen av de med tilläggsavvittringen förenade kostnaderna, vilka ansågos komma att uppgå till omkring 1,100,000 kronor. Till denna summa kom man då efter beräkningar, som givetvis voro ganska säkra, då såväl ströängarnas som odlingsområdenas avkastning var bestämd. Odlingsområdenas areal beräknades till omkring 900 hektar och medelkostnaden för odling och gödsling till 1,000 kronor för hektar.

Vid en ändring av grunderna för odlingsersättnings bestämmande bli kalkylerna vanskligare. Jag har emellertid, efter samråd med sakkunnig i frågan, trott mig kunna antaga, att avkastningen från ströängarna skulle komma att beräknas till i genomsnitt högst 0.2 lass (85 kilogram) för hektar eller omkring 40 % högre än vad avvitrings-taxerings medeltal angiver, under det odlingsområdenas avkastning bleve bestämd till omkring 1,800 kilogram för hektar i medeltal. Odlings- och gödslingskostnaden har vid de första förrättningarna uppgått till omkring 1,087 kronor för hektar, men då motsvarande kostnad vid den allmänna ströängsindragningen visat sig kunna hållas lägre, i Lycksele 1,007 kronor och i Arvidsjaur och Arjepluog 846 kronor, saknar jag anledning frågå förutvarande beräkning av 1,000 kronor för hektar. Med utgående från nu nämnda siffror skulle odlingsområdena komma

att ökas med 300 hektar och kostnaderna med 300,000 kronor. Flera osäkra moment ingå dock i de gjorda kalkylerna, varför jag ansett försiktigast att beräkna en ökning av kostnaderna med omkring 400,000 kronor. Kostnaderna för tilläggsavvittringen komma emellertid att fördelas på ett flertal år, under vilka förrättningarna skulle pågå. För det kommande budgetåret, varunder fortfarande endast en avvittringsnämnd torde bära ifrågakomma, lärer icke erfordras medel utöver vad som för ändamålet redan, på sätt i statsverkspropositionen rörande utgifterna under nionde huvudtiteln punkt 162 anförts, är tillgängligt. Återföretagandet av fjolårets förrättningar kommer nämligen att medföra uppskov med odlingsarbetet, som icke kan tänkas i någon större utsträckning bliva påbörjat under 1923.

Departementschefen uppläser härafter ett i enlighet med av honom angivna grunder avfattat, såsom bilaga till detta protokoll fogat förslag till kungörelse om ändrad lydelse av 4 och 23 §§ av kungörelsen den 30 december 1916 (nr 603) angående tilläggsavvittring i vissa delar av Västerbottens läns lappmark samt hemställen, att för inhämtande av riksdagens yttrande över förslaget proposition i ämnet måtte avlätas till riksdagen.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall och förordnar, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Rune Thygesen.